DE ONDERWIJSVISITATIE
VERKORTE PROCEDURE

Onderwijs: lager onderwijs

De professionele Bachelor in het onderwijs: lager onderwijs aan UC Limburg

www.vluhr.be Brussel – juni 2017

vluhr

DE ONDERWIJSVISITATIE - VERKORTE PROCEDURE
LAGER ONDERWIJS - UC Limburg

Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
F +32(0)2 211 41 99

Het rapport is elektronisch beschikbaar op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Wettelijk depot: D/2017/12.784/12

DEEL I ALGEMEEN DEEL 5
De onderwijsvisitatie – verkorte procedure
Lager onderwijs – UC Limburg 7

DEEL II OPLEIDINGSRAPPORT 13

BIJLAGEN 21
Bijlage 1 Personalia van de leden van de visitatiecommissie 22
Bijlage 2 Bezoekschema 24

DEEL 1
Algemeen deel

DE ONDERWIJSVISITATIE VERKORTE PROCEDURE
Lager onderwijs

1 Inleiding

In het najaar van 2013 heeft de visitatiecommissie Lager onderwijs in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholenraad (VLUHR), de professioneel gerichte bacheloropleidingen Onderwijs: lager onderwijs gevisiteerd. Dit initiatief kaderde in de werkzaamheden van de VLUHR op het vlak van de externe kwaliteitszorg, waarmee de Vlaamse hoger onderwijs instellingen gevolg geven aan de decretale verplichtingen ter zake.

De bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie werden vastgelegd in het visitatierapport "De onderwijsvisitatie Bachelor in het onderwijs: lager onderwijs – parallelle commissie 2", dat werd gepubliceerd op 19 september 2014.

De betrokken opleidingen hebben vervolgens een accreditatieaanvraag ingediend bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO). De professioneel gerichte bacheloropleiding Onderwijs: lager onderwijs van de UC Limburg (voorheen Katholieke Hogeschool Limburg) sloot bij haar accreditatieaanvraag een herstelplan bij voor de als onvoldoende beoordeelde generieke kwaliteitswaarborgen. Daarop kreeg ze van de NVAO een accreditatie met een beperkte geldigheidsduur. De accreditatie werd toegekend voor een periode van 3 jaar, dat wil zeggen tot 1 oktober 2018.

2 Verkorte procedure

De decreetgever voorziet dat de accreditatie van een opleiding met een beperkte geldigheidsduur plaatsvindt via een verkorte procedure. Een nieuwe externe beoordeling (m.i.v. een gepubliceerd rapport) dient te worden uitgevoerd. Op basis daarvan neemt de NVAO een besluit dat zij publiceert in een accreditatierapport.

Onderhavig rapport bevat de resultaten van de externe beoordeling van de professioneel gerichte bacheloropleiding Lager onderwijs aan de UC Limburg (voorheen Katholieke Hogeschool Limburg). De beoordeling werd uitgevoerd door een visitatiecommissie, samengesteld uit onafhankelijke experten (cfr. infra) en gecoördineerd door de VLUHR. De beoordeling van de opleiding heeft, zoals decretaal bepaald, alleen betrekking op die elementen die als onvoldoende werden beoordeeld, in casu generieke kwaliteitswaarborg 2 – onderwijsleeromgeving (voorheen onderwijsproces) en generieke kwaliteitswaarborg 3 – gerealiseerd eindniveau van de dagopleiding.

3 De visitatiecommissie

3.1 Samenstelling

Voor deze 'verkorte' visitatie werd een nieuwe visitatiecommissie samengesteld die bestond uit drie commissieleden uit de oorspronkelijke visitatiecommissie en twee nieuwe leden. De commissie voor de verkorte procedure werd op 23 november 2016 door de VLUHR ingesteld, na positief advies van de NVAO, d.d. 27 juni 2016. De commissie was als volgt samengesteld:

– Voorzitter en domeindeskundige:
  - **Jeannette Geldens**, professor aan het Kempel Research Center, University of applied sciences De Kempel.

– Domeindeskundig leden:
  - **Pieter Vissers**, coördinerend HR-Business Partner voor de Vlaamse overheid bij het Agentschap Overheidspersoneel.
  - **Hilde Bosmans**, onderwijsinspecteur.

– Onderwijsdeskundig lid:
  - **Agnes (Marijke) Kuijten**, gewezen docente Nederlands aan de Hogeschool Domstad Utrecht.

– Student-lid:
  - **Charlotte Goethals**, studente Lager onderwijs, Arteveldehogeschool.

Klara De Wilde, coördinator Kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR, trad op als projectbegeleider en secretaris.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

4 Werkwijze

Ter voorbereiding van de verkorte visitatie heeft de betrokken opleiding een zelfevaluatierapport opgesteld waarin de opnieuw te beoordelen generieke kwaliteitswaarborgen werden besproken. Het zelfevaluatierapport werd op 1 december 2016 aan de Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR overgemaakt, die het rapport op haar beurt aan de commissieleden bezorgde. De visitatiecommissie kreeg de gelegenheid deze informatie zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden.

Het bezoek van de visitatiecommissie vond plaats op 3 februari 2017. Tijdens het bezoek heeft de visitatiecommissie gesprekken gevoerd met de de opleidingsverantwoordelijken, docenten, studenten, werkveld en alumni. Het bezoekschema is toegevoegd als bijlage 2.

Als laatste stap in het proces heeft de commissie, conform het visitatieprotocol "Handleiding voor de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs, augustus 2015", haar bevindingen en conclusies omtrent de te beoordelen generieke kwaliteitswaarborgen in voorliggend rapport vastgelegd. De opleiding werd hierbij in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren.

DEEL 2

Opleidingsrapport

UC LIMBURG
Bachelor in het onderwijs: lager onderwijs

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 2 - ONDERWIJSLEEROMGEVING

De commissie beoordeelt de onderwijsleeromgeving van de Bachelor in het onderwijs: lager onderwijs als voldoende

Beoordeling 2013

In het vorige visitatierapport kende de visitatiecommissie de opleiding Lager onderwijs een onvoldoende toe voor de generieke kwaliteitswaarborg 2 – onderwijsproces. De commissie vroeg de opleiding om op korte termijn maatregelen te nemen om de organisatie en afstemming van de leeractiviteiten zowel praktisch als inhoudelijk te verbeteren en om werk te maken van een samenhangende leeromgeving.

Herbeoordeling 2017

De opleiding heeft na de visitatie in 2013 een nieuw curriculum uitgewerkt dat vanaf academiejaar '14-'15 in het eerste jaar en academiejaar '15-'16 in het tweede en derde jaar werd geïmplementeerd. De opleidingsvisie heeft het nieuwe curriculum vorm gegeven. Daarin staat het 'samen opleiden tot meesterschap' centraal en het meesterschap vormt de toetssteen voor de hele opleiding. De opleidingsvisie is verder geconcretiseerd in het competentieprofiel dat de competenties beschrijft die in alle opleidingsonderdelen worden nagestreefd. Via een concordantietabel wordt de overeenstemming tussen de competenties en de domeinspecifieke leerresultaten inzichtelijk gemaakt. De beoogde competenties van de opleiding zijn volgens de commissie helder en vormen een belangrijke leidraad doorheen de hele opleiding. Studenten zijn hiermee vertrouwd en ervaren dit als dusdanig.

Het nieuwe curriculum heeft volgens de commissie een duidelijke horizontale en verticale structuur. Het competentieprofiel staat in elk opleidingsjaar centraal. De studenten leren vanaf het begin van de opleiding het volledige beroep kennen en kunnen hierin geleidelijk groeien. De beheersingsniveaus die de opleiding hanteert, zorgen voor de samenhang en geleidelijkheid, niet enkel binnen het opleidingsjaar maar doorheen de verschillende opleidingsjaren. De verticale samenhang wordt gevormd door de leerlijnen die gradueel doorheen de verschillende opleidingsjaren worden opgebouwd. Er zijn drie generieke leerlijnen (praktijkcomponent, reflectief en onderzoekend leren, samen leren en innoveren) en vijf vakdidactische leerlijnen die aansluiten bij de leergebieden van de lagere school (Nederlands en Frans, wiskunde, levensbeschouwelijke

vorming, muzische vorming en wereldoriëntatie). De leerlijn 'pedagogische vakken' waarin het didactisch concept wordt geëxpliciteerd, is een verbindende factor. De verschillende leerlijnen en uitgewerkte visies zijn doordacht en gefundeerd. De ECTS-fiches zijn eenvormig en transparant uitgewerkt en de studenten vinden er per opleidingsonderdeel een duidelijke omschrijving van de vooropgestelde doelstellingen gekaderd binnen het competentieprofiel, de onderwijsleeractiviteiten, de studiematerialen en de evaluatieactiviteiten.

Het nieuwe curriculum komt tegemoet aan de aandachtspunten van de vorige visitatie.
Er is veel aandacht voor diversiteit en differentiatie van bij de start en dit zowel binnen de opleiding - studenten worden op verschillende manieren gecoacht en krijgen veel feedback - als in de praktijk - studenten komen al snel in contact met kwetsbare kinderen en met de reële beroepscontext en kunnen doorheen de opleiding op verschillende manieren engagement tonen. De opleiding werkte een actief beleid uit om studenten met een diverse achtergrond aan te trekken.
Er wordt aan taalontwikkelend onderwijs gewerkt in kader van een algeheel taalbeleid. De opleiding heeft meerdere initiatieven genomen die structureel verankerd zijn in de werking. Zo werd een Taalbureau opgericht waar de studenten terecht kunnen voor workshops of individuele taalcoaching en werd een digitale tool – de Digitaalkit – ontwikkeld om beginnende leraren te ondersteunen bij schrijftaken. Andere initiatieven zoals de werkgroep Taalbeleid waarin het taalbeleid van de lerarenopleidingen van alle campussen op elkaar wordt afgestemd, zijn nog groeiende.
Onderzoeksvaardigheden, zelfsturing en maatschappelijk besef krijgen een duidelijke plaats binnen wereldoriëntatie. Er is gerichte aandacht om actualiteit in verband te brengen met de inhoudelijke achtergronden van dit leergebied.
Wat de muzische vorming betreft, geeft het ontwerpkader aan welke krachtige leeromgeving voor dit leergebied wordt vooropgesteld. In het tentoongestelde werk dat de commissie in de leslokalen gezien heeft, komt dat vooralsnog minder tot uiting.

De leerlijnen 'reflectief en onderzoekend leren' en 'samen leren en innoveren' zijn in elk opleidingsonderdeel verweven en de commissie vindt dat deze passen bij de manier waarop de studenten de competenties die ze hier inoefenen, later in de praktijk zullen kunnen inzetten. De leerlijn 'reflectief en onderzoekend leren' is goed uitgewerkt en wordt ondersteund door enkele opleidingsonderdelen met een integratie in de bachelorproef. De visie op 'samen leren en innoveren' is een sterk concept en sluit aan op recente ontwikkelingen in de onderwijskundige praktijk en in de samenwerking tussen lerarenopleiding en werkveld.

De leergroepwerking neemt in het curriculum een belangrijke plaats in. Binnen de leergroepen wordt gewerkt aan het opnemen van eigen leiderschap en zelfsturing. Studenten reflecteren in groepjes van 15 en onder begeleiding van een leergroepbegeleider. In de leergroepen wordt ook de praktijkbegeleiding opgestart en opgevolgd. De leergroepbegeleider vormt het eerste aanspreekpunt voor de studenten en volgt hen in hun leren doorheen een opleidingsjaar. Over de opleidingsjaren heen wordt het leerproces van de studenten opgevolgd aan de hand van het studentvolgsysteem. De commissie vindt de leerlijnen en de leergroepen een mooie combinatie die versterkend werkt. Uit de gesprekken blijkt dat het werken met leergroepbegeleiders de inzet en betrokkenheid van studenten heeft gestimuleerd. De studenten beoordelen de leergroepwerking vooral positief voor de grootte van de groep (15-tal studenten) èn voor de nauwe contacten met de leergroepbegeleider.

De praktijkcomponent is in elk opleidingsjaar aanwezig. De lengte van de stage varieert van 8 dagen in het eerste jaar tot 8 weken in het laatste jaar. Elke stage wordt voorbereid in clusters van onderzoeksdagen. Om het leerproces te optimaliseren staan de studenten per opleidingsjaar in dezelfde school en per semester in dezelfde klas. Ze participeren mee in het gewone school- en klasgebeuren en leren zo de dagelijkse onderwijspraktijk in al zijn complexiteit kennen. Het

aanbod aan stagescholen is naar aanleiding van de visitatie in 2013 meer gediversifieerd: scholen uit andere netten dan het katholiek onderwijs en methodescholen zitten in het aanbod. Aandachtspunt hierbij is dat in de lessen enkel de leerplannen uit het katholiek onderwijs aan bod komen. Het zou nuttig zijn om de leerplannen van de verschillende netten maar ook de eindtermen onder de loep te nemen. Studenten geven aan dat ze de andere leerplannen via zelfstudie eigen moeten maken maar ze kunnen steeds terecht bij hun leergroepbegeleider voor verdere informatie. Tijdens de stage wordt de student begeleid door de leergroepbegeleider en de stagementor. Halverwege de stage is er een tussentijds feedbackmoment tussen leergroepbegeleider en student en dit op basis van de zelfreflectie van de student, de ervaringen van de stagementor en van de leergroepbegeleider. De student kan ook een beroep doen op coaching. De coaching is gericht op de eigen ontwikkeling en vertrekt van een vraag van de student. De coaching wordt verzorgd door docenten van de lerarenopleiding.

De bachelorproef vormt het sluitstuk van de opleiding en bestaat uit 5 opleidingsonderdelen: zorgbreed werken, leergemeenschap, actieonderzoek, supervisie/intervisie en praktijk. In totaal telt de bachelorproef 45 studiepunten. Alle competenties van het competentieprofiel komen aan bod. De commissie is van mening dat de opzet van de bachelorproef de studenten alle mogelijkheden biedt om hun meesterschap aan te tonen.

Wat de internationale gerichtheid van het curriculum betreft, heeft de opleiding al enkele initiatieven verankerd in het curriculum, zoals het Move Across Borders-project in het eerste jaar waar de studenten een engagement opnemen in vluchtelingencentra en de stage in de brede schoolcontext in het derde jaar. Maar er is hier nog een groeimarge, zoals blijkt uit de opleidingsevaluatie van februari 2016. Wat de internationale mobiliteit betreft, hebben de studenten de mogelijkheid om een deel van de opleiding in het buitenland te volgen. De opleiding neemt deel aan het project Community Development Service Learning (CDSL) dat zich expliciet richt op kinderen in een kwetsbare context in binnen- en buitenland. Studenten die kiezen voor een buitenlandervaring krijgen een iets aangepast programma in het derde jaar en hebben de keuze uit 3 van de 5 opleidingsonderdelen uit het vijfde semester. De commissie vraagt de opleiding erover te blijven waken dat deze studenten alle vooropgestelde inhouden, vaardigheden en competenties, in overeenstemming met het competentieprofiel, verwerven.

De opleiding zet sterk in op groei en zelfsturing van de student. Zo moeten de studenten van bij de start in het eerste jaar eigen leerdoelen formuleren. Uit gesprekken met de studenten blijkt dat ze weliswaar op ondersteuning via de leegroepbegeleiding kunnen rekenen, maar dat deze aanpak voor meerdere studenten hoog gegrepen is. Dit vraagt blijvende aandacht van de opleiding.

De opleiding zet sterk in op samenwerking en dit op meerdere vlakken. Studenten werken op verschillende manieren samen, bijvoorbeeld in leergemeenschappen, en worden zo opnieuw voorbereid op de actuele onderwijscontext. Docenten hebben een gedeelde verantwoordelijkheid binnen horizontale en verticale lijnen en ook het werkveld wordt in de opleiding betrokken.

De samenwerking met het werkveld kent een mooie evolutie en groeit verder uit tot een daadwerkelijk samen opleiden. Het werkveld heeft niet alleen een stem, maar ook invloed zoals in de praktijkleerlijn en het drie- en vierhoeksgesprek (zie GKW 3). Het werkveld apprecieert dat het doorheen de jaren steeds meer een volwaardige opleidingspartner is geworden. Tijdens de gesprekken gaven de werkveldvertegenwoordigers aan dat er wordt geluisterd naar hen en dat hun inbreng wordt gewaardeerd. Volgens hen is er nog een groeimarge om samen leren en innoveren in een lerende gemeenschap verder te ontwikkelen. Zo is het werkveld vragende partij om voorstellen tot actieonderzoek vanuit het basisonderwijs te laten voortvloeien.

De commissie vindt de begeleiding van de studenten tijdens hun leerproces goed uitgewerkt. In de huidige organisatiestructuur geven de docenten les in blokken van 3 uur (1 blok tijdens de voormiddag en 1 blok in de namiddag). Hierdoor ontstaat ruimte om tijdens de middagpauze (1,5u) in te zetten op coaching van studenten maar ook om workshops te organiseren. In de coaching vormt de leergroepbegeleider het eerste aanspreekpunt voor de student. Hij volgt het leerproces van de student op gedurende het jaar en organiseert na het eerste semester van elk opleidingsjaar een tussentijds feedbackgesprek op basis van het functioneren van de student tijdens de stage en met aandacht voor de examenresultaten. Voor de eerstejaarsstudenten worden ook de LEMO-test en andere oriënteringsproeven mee besproken. Indien het leerproces van een student niet vlot verloopt, biedt de opleiding specifieke vormen van begeleiding aan zoals trajectcoaches, zorgcoaches, het Taalbureau en de ombudsdienst. Indien nodig wordt doorverwezen naar gespecialiseerde diensten buiten de opleiding. De beschreven aanpak biedt volgens de commissie garanties dat er effectief zorg is voor alle studenten (zowel zwakke als sterke) en dat er handvatten worden aangereikt om zich te ontwikkelen als leraar. Gekoppeld aan het instroom- en doorstroombeleid kan dit betere resultaten geven naar minder drop-out, rekening houdend o.a. met studenten met een migratieachtergrond, specifieke beperkingen… Ook de opvolging via data-analyse (cohorten) zet aan tot een meer geobjectiveerde en 'evidence-based' aanpak. Binnen de opleiding is er een aanspreekpunt voor studenten met een migratieachtergrond. In overleg met de opleiding worden initiatieven genomen om leerlingen uit secundaire scholen te helpen bij hun studiekeuze. De studenten bevestigen in de bevragingen en tijdens de gesprekken dat ze tevreden zijn met de begeleiding die de opleiding biedt. De docenten zijn zeer geëngageerd en zijn goed bereikbaar. De drempel tussen docenten en studenten is laag.

Het studiemateriaal (handboeken, cursussen, slides, …) dat de commissie heeft ingekeken, biedt volgens haar voldoende mogelijkheden voor het leerproces van de studenten. De cursussen zijn volgens een uniform format uitgewerkt. Aanvullende informatie vinden de studenten op Toledo. De Toledostructuur is helder en dus beter bruikbaar vergeleken met de visitatie van 2013. Zo wordt er onder meer in het eerste opleidingsjaar vanaf 2015-2016 gewerkt met studiewijzers naar aanleiding van een opmerking van studenten. Volgens de studenten wordt het leren voldoende ondersteund door digitale leermiddelen en integreren meerdere docenten geregeld ICT (tablets, laptops..) in de lessen. Ook kunnen studenten zelf ICT-materiaal zoals tablets, lenen om mee te nemen naar hun stageschool.

Op vlak van materiële voorzieningen werd rekening gehouden met de opmerkingen van de vorige visitatie. De opleiding verhuisde naar de campus Oude Luikerbaan en de nieuwe campus is alleszins een verbetering tegenover vroeger. De nieuwe lokalen scoren qua tevredenheid ook bij de studenten beter. Wel hoorde de commissie een aantal minpunten. Zo blijkt dat de meeste lokalen nog een krijtbord hebben en dat slechts twee lokalen voorzien zijn van een Smart-bord. De akoestiek in de leslokalen is niet zo goed en de werkruimte voor de docenten is beperkt. De muzische vorming is op de campus Hemelrijk gebleven. De commissie vindt dat de campus nog meer een muzische uitstraling kan krijgen conform de vooropgestelde visie. Het aanbod in de mediatheek (zowel op papier als digitaal) is toereikend voor de studies. Op termijn zal de opleiding naar een volledig nieuw complex verhuizen. De commissie vraagt de opleiding om erover te waken dat het nieuwe gebouw een leeromgeving zal bieden die aansluit op het onderwijs van de 21ste eeuw.

De opleiding wordt gedragen door een team van 42 personen (of 32,93 vte). Daarmee zijn er, naar rato van het aantal studenten, voldoende lerarenopleiders aanwezig om goed onderwijs te kunnen bieden. De commissie sprak met geëngageerde docenten die een grote betrokkenheid en inzet voor de studenten tonen. De veranderingen in het curriculum en in de organisatie hebben ertoe geleid dat ze tot een hecht en zelfsturend team zijn uitgegroeid. Ze ervaren nu meer eigenaarschap en ze participeren actief en met veel engagement in het curriculum. Startende leraren worden goed onthaald en opgevolgd door een ervaren docent. Er worden functionerings-

gesprekken en evaluatiegesprekken gehouden, waarbij het VELOV-profiel als referentiekader wordt gebruikt. Ook de professionalisering van docenten is gekoppeld aan de professionele ontwikkelingsnoden in het VELOV-ontwikkelingsprofiel. De opleiding komt hiermee tegemoet aan één van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie. Met de Meeting Mondays werkt de opleiding aan een uitwisselings- en feedbackcultuur tussen docenten. Tijdens deze structureel ingebouwde overlegmomenten vergaderen docenten in wisselende constellaties: teamoverleg, jaargroepwerking, vakgroepen en overleg van de leergroepbegeleiders. Dit bevordert de samenhang van het onderwijsaanbod en leidt tot een meer gelijkgerichte werking wat betreft coaching, toetsing, praktijklijn…

In aansluiting bij de vorige visitatie heeft de opleiding gericht gewerkt aan de punten die moesten worden verbeterd. De organisatie en communicatie in de opleiding kenden een positieve evolutie. Het nieuwe curriculum maakt een sobere en transparante organisatie mogelijk. Het nieuwe curriculum en de nieuwe organisatie werden en worden geregeld afgetoetst met de docenten, studenten en het werkveld, zoals blijkt uit het verslag van het balansmoment van 2015 en de beschikbare bevragingen. Dat wordt bevestigd in de gesprekken. Er heeft dus een positieve evolutie plaatsgevonden rond kwaliteitsbewaking en de commissie moedigt de opleiding aan op hetzelfde elan verder te gaan en zichzelf kritisch te blijven beschouwen.

Samengevat vindt de commissie dat de opleiding een onderwijsleeromgeving heeft gecreëerd die het voor de studenten voldoende mogelijk maakt de beoogde leerresultaten te behalen. Sterke punten zijn: de opleidingsvisie ‘samen opleiden tot meesterschap’; het transparante curriculum met aandacht voor horizontale en verticale samenhang; de praktijkleerlijn en de samenwerking met het werkveld; het concept van de bachelorproef dat de student toelaat zijn meesterschap te tonen en tenslotte: de aandacht voor diversiteit. Heel wat initiatieven en werkvormen zoals de projecten, de leergroepen en de verschillende organisatievormen in opleidingsonderdelen, ondersteunen een krachtige leeromgeving. De uitgewerkte organisatiestructuur zorgt onder meer voor ownership en participatieve kwaliteitsbewaking. De commissie beoordeelt daarom de generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de Bachelor in het onderwijs: lager onderwijs als voldoende

Beoordeling 2013

In het vorige visitatierapport kende de visitatiecommissie de opleiding Lager onderwijs een onvoldoende toe voor de generieke kwaliteitswaarborg 3 – gerealiseerd niveau. De commissie achtte het noodzakelijk dat de opleiding reflecteerde over de huidige organisatie van de toetsing en vroeg de opleiding om op korte termijn de nodige maatregelen te nemen zodat een slagkrachtig toetsbeleid tot stand zou komen.

Herbeoordeling 2017

In het toetsbeleid ziet de commissie een hele omslag. De principes die de opleiding vooropstelt voor een kwaliteitsvol toetsbeleid zijn duidelijk in de werking aanwezig: de student staat centraal; de evaluatie is waarderend en toekomstgericht in functie van het leerproces, beslaat het leerproces doorheen het jaar en gebeurt in samenspraak met alle betrokkenen. De opleiding ziet feedback terecht als een noodzakelijke bouwsteen in het leerproces van de studenten en heeft die structureel voorzien na elk assessment en in de praktijk. De leergroepbegeleider heeft hier een centrale rol.

De competentie- en toetsmatrix geeft overzichtelijk aan welke doelen van elk opleidingsonderdeel gelinkt zijn aan de competenties en hoe de evaluatie gebeurt. Er is een toegenomen aandacht voor diversiteit in de evaluatievormen: schriftelijke en mondelinge examens, permanente evaluatie, presentaties en werkstukken, zelf- en peerevaluatie. Uit de beschikbare documenten blijkt dat er gewerkt is aan heldere beoordelingscriteria. In de ECTS-fiches zijn de doelen en verwachtingen per opleidingsonderdeel duidelijk terug te vinden. De studenten geven in de gesprekken aan dat zij goed op de hoogte zijn van de eisen en de verwachtingen van de opleiding.

De opleiding beschouwt het bewaken van de kwaliteit van de toetsen als een belangrijk aandachtspunt. De regie is in handen van de verantwoordelijken van de opleidingsonderdelen, die de toetsen binnen de vak- en jaargroepwerking ontwerpen en bespreken. Een gezamenlijke toetscommissie van Kleuter- en Lager onderwijs bewaakt mee de kwaliteit van de toetsing. Er werden ook instrumenten ontwikkeld om de docenten te ondersteunen bij het opstellen van kwaliteitsvolle toetsen, zoals de hulpfiche voor valide toetsing. Na elke examenperiode wordt een data-analyse van de resultaten gemaakt en besproken in de jaar- en vakgroepen. In het verleden heeft dat al geleid tot aanpassingen in het programma en de toetsen. Hieruit kan de commissie afleiden dat de opleiding de nodige aandacht en zorg besteedt aan het handhaven en realiseren van het vereiste niveau.

Voor de begeleiding en de beoordeling van de stage werkt de opleiding met portretten die een brede en kwalitatieve invulling geven aan de vier basiscompetenties. Het werken met portretten past in de holistische visie van het opleiden tot meesterschap. Doorheen het jaar verzamelt elke betrokken actor (student, mentor en opleiding) 'pixels' om het beeld van de student als leraar te vormen. De leergroepbegeleider verzamelt alle informatie en maakt een voorlopige beeldvorming op die met de student en de mentor besproken wordt in het driehoeksgesprek. Op deze manier komt niemand voor verrassingen te staan en worden de werkpunten helder. Het resultaat van het driehoeksgesprek wordt opgenomen in het syntheseverslag waarin een uitspraak wordt gedaan over de mate waarin de student de competenties beheerst. Dit synthesedocument wordt besproken met alle betrokken docenten om het eindoordeel vast te leggen. Het werken met portretten en de achterliggende motivatie vindt de commissie inspirerend en vernieuwend. Ook de studenten vinden de portretten een goede werkwijze om duidelijk te weten te komen waar ze staan in hun leerproces. Daarnaast is het voor de mentoren een goede werkwijze omdat de evaluatieformulieren gekoppeld zijn aan de competenties en er met voorbeeldportretten gewerkt wordt.

Mentoren hebben ten opzichte van de vorige visitatie een duidelijke rol binnen de opvolging en evaluatie van de studenten gekregen. Om de kwaliteitsvolle beoordeling van de praktijk te garanderen dient de opleiding blijvend te investeren in de vorming van mentoren omtrent de invulling van de portretten. De opleiding heeft al enkele initiatieven genomen zoals het uniforme praktijkformulier dat voor elk opleidingsjaar hetzelfde is, het boekje "samen opleiden" waarin de visie en de kaders voor de leerdomeinen overzichtelijk worden uitgelegd en het jaarlijkse mentorenoverleg. De commissie adviseert om de portretten nog verder uit te werken en te verfijnen bijvoorbeeld door per competentie bouwstenen aan te reiken met bijhorende ontwikkelingsschalen die op hun beurt onderbouwd zijn door kritische kenmerken.

Alle informatie over de stage van een student doorheen het praktijkjaar wordt in het Stage Informatie Systeem (SIS) bijgehouden. Uit de gesprekken met de studenten blijkt dat het ingewikkeld en voor verbetering vatbaar is. Volgens de studenten zijn de docenten hierin ook nog zoekende. De commissie adviseert om dit verder op te volgen en de gebruiksvriendelijkheid van het SIS te verbeteren.

De bachelorproef waarbij vijf verschillende opleidingsonderdelen op integratieniveau uitgewerkt worden en praktijk en onderzoekend leren samenkomen, is een interessante insteek. De verschil-

lende onderdelen zorgen ervoor dat de studenten alle competenties uit het competentieprofiel geïntegreerd kunnen inzetten en zo kunnen bewijzen dat ze 'bachelor-proof' zijn. De opleiding maakt hiervoor gebruik van verschillende evaluatievormen zoals mondeling examen, peer- en zelfevaluatie, permanente evaluatie en presentatie. De praktijkcomponent wordt in een vierhoeksgesprek beoordeeld. In de gesprekken met de docenten werd zichtbaar op welke wijze er wordt gewerkt aan het bevorderen van de consistentie van de beoordelingen van de bachelorproef. Zo zijn er regelmatig super-en intervisiebijeenkomsten voor docenten, zijn er meerdere kalibreersessies waarin de beoordelingen van de bachelorproeven worden besproken en heeft de praktijkcomponent een leerwegonafhankelijke, externe beoordelaar (vierhoeksgesprek).

De actieonderzoeken (als onderdeel van de bachelorproef) die de commissie heeft bestudeerd, zijn wisselend van kwaliteit. Op zich leveren de actieonderzoeken een bijdrage aan de onderwijspraktijk, zeker als die uitgaan van de schoolpraktijk, maar het niveau van de theoretische onderbouwing waarop het actieonderzoek is verricht, kan zwaarder worden aangezet. De commissie vraagt dan ook om de beoordeling van de actieonderzoeken binnen de bachelorproef kritisch onder de loep te nemen. De toetsen die de commissie kon inkijken, zijn representatief voor de inhoud van de cursussen. Ze hebben nu een bredere invulling en laten de studenten reflecteren vanuit de inzichten die ze opdoen in de lessen.

De alumni die de commissie gesproken heeft, hebben de overgang tussen het oude en nieuwe curriculum meegemaakt en hebben de verbeteringen ervaren. Zo is er meer aandacht voor taal en diversiteit. Het driehoeksgesprek vinden ze een krachtig instrument. Ze vinden het positief dat ze betrokken werden en inspraak hadden in de curriculumvernieuwing. De werkveldvertegenwoordigers zijn eveneens positief over de manier waarop de opleiding de probleempunten van het verleden heeft aangepakt. Het feit dat er nu samenwerking en inspraak is, werkt motiverend. Voor de toekomst zien de werkveldvertegenwoordigers nog mogelijkheden om problemen waarmee een school wordt geconfronteerd, via actieonderzoek of leergemeenschappen te (laten) onderzoeken.

Samengevat is de commissie van mening dat er binnen toetsing een positieve evolutie heeft plaatsgevonden. Er is gewerkt aan een breder palet van evaluatievormen en aan heldere beoordelingscriteria. Er is geïnvesteerd om binnen de praktijk met portretten te werken die een brede en kwalitatieve invulling geven aan de vier basiscompetenties. Ook de deelname van het werkveld in de beoordeling van de praktijk is een pluspunt. De beoordelingsaanpak borgt dat de studenten op het einde van de opleiding voldoen aan het gevraagde opleidingsprofiel. Dit wordt bevestigd door het werkveld. De commissie beoordeelt daarom de generieke kwaliteitswaarborg 3 – gerealiseerd eindniveau - als voldoende.

INTEGRAAL EINDOORDEEL VAN DE COMMISSIE

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau (2013)	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsleeromgeving (2017)	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerde eindniveau (2017)	V

Gegeven de bovenstaande positieve scores die bij de herbeoordeling aan generieke kwaliteitswaarborg 2 en 3 werden toegekend, en overwegende de positieve score die aan generieke kwaliteitswaarborg 1 in het visitatierapport uit 2014 werd toegekend, is het eindoordeel van de dagopleiding Bachelor in het onderwijs: lager onderwijs van de UC Limburg (voorheen Katholieke Hogeschool Limburg), conform de beslisregels, voldoende.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1
Personalia van de leden van de visitatiecommissie

Hilde Bosmans studeerde aan de lagere Normaalschool H. Hart in Heverlee en het Hoger Instituut voor Opvoedkunde te Leuven. Ze startte haar loopbaan als leerkracht in het basisonderwijs van het Heilig Hartinstituut van Oud-Heverlee, waar ze tussen 1993 en 1999 directeur van was. In 1999 zette ze de stap naar de uitgeverswereld waar ze eerst educatief voorlichter was bij uitgeverij Van In en vervolgens uitgever bij Uitgeverij Pelckmans. In 2004 ging ze terug voor de klas staan. Sinds 2007 is ze actief als inspecteur voor het basisonderwijs. Zij was commissielid van de oorspronkelijke visitatiecommissie Lager onderwijs – parallelle commissie 2.

Jeannette Geldens is professor aan het Kempelonderzoekscentrum. Zij heeft een veelzijdige ervaring in en met onderwijssectoren als leraar basisonderwijs en speciaal onderwijs, orthopedagoog, lerarenopleider, projectleider (academisch) samen opleiden, (associate) lector en kerndocent Master Leren en Innoveren. Vanaf 2000 is zij zich steeds meer gaan bezighouden met samen (academisch) opleiden. Dat heeft in 2007 onder meer geleid tot haar promotie 'Betekenisvol leren onderwijzen in werkplekleeromgevingen', het in samenwerking met het werkveld ontwikkelen van onder meer een Gesprekswijzer en een Zelfevaluatiekader en het (inter)nationaal presenteren en publiceren over samen (academisch) opleiden. Voor enkele Vlaamse lerarenopleidingen vervulde zij een adviesrol bij het opzetten van een kwaliteitszorgsysteem voor samen (academisch) opleiden. Naast deze activiteiten, begeleidt ze promotie-, master- en praktijkonderzoeken en adviseert ze bij projectaanvragen omtrent samen (academisch) opleiden. Tevens fungeert zij als lid en/of voorzitter van auditcommissies bij erkennings- of accreditatietrajecten onder meer van (academische) opleidingsscholen, lectoraten en HBO-masteropleidingen. Zij was voorzitter van de oorspronkelijke visitatiecommissie Lager onderwijs – parallelle commissie 2.

Charlotte Goethals is studente in de opleiding Lager onderwijs aan de Arteveldehogeschool. In haar vrije tijd is zij hoofdanimatrice bij het speelplein 't GES in Eeklo en monitor bij IdeeKids in Gent.

Agnes (Marijke) Kuijten studeerde Nederlandse Taal- en Letterkunde aan de Rijksuniversiteit Utrecht. Gedurende 33 jaar was zij als docent werkzaam in het opleidingsonderwijs voor leraren, aanvankelijk aan de Katholieke Opleiding voor Kleuterleidsters te Amersfoort en vanaf 1989 aan de Katholieke Pedagogische Hogeschool Domstad te Utrecht. Ten aanzien van curriculumontwikkeling waren haar domeinen: taaldidactiek, jeugdliteratuur en NT2. Naast lesgevende taken is zij gedurende 5 jaar coördinator geweest van de internationale klas van Interactum Nederland. Tijdens de Domstad periode behoorde stage- en studiebegeleiding tot haar taken, o.a. de begelei-

ding van deeltijdstudenten uit het 2+ traject, een verkorte opleiding voor academici en bachelors van andere studierichtingen. Sinds haar pensionering is zij als docent Literatuur verbonden aan de Volksuniversiteit Nederland. Zij was commissielid van de oorspronkelijke visitatiecommissie Lager onderwijs – parallelle commissie 2.

Pieter Vissers studeerde Pedagogische Wetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel. Hij was gedurende acht jaar werkzaam bij de Stad Antwerpen afdeling algemeen onderwijs als HR-Projectconsulent. Hij werkt er aan het lerarentekort in de stad Antwerpen door instroom in het beroep van leraar te bevorderen en uitstroom van leraren te voorkomen, dit in samenwerking met verschillende partners zoals VDAB, lerarenopleidingen, Ministerie van Onderwijs en Vorming en sociale partners. Sinds 2016 is hij coördinerend HR business partner voor de Vlaamse overheid bij het Agentschap Overheidspersoneel. Hij werkt er aan de stroomlijning van de relaties tussen enerzijds de afdelingen en diensten in het Agentschap Overheidspersoneel (het HR-agentschap van de Vlaamse overheid) en de decentrale HR-functies (HR-business partners en HR-specialisten) in de andere organisaties van de Vlaamse overheid. Hij was commissielid van de oorspronkelijke visitatiecommissie Lager onderwijs – parallelle commissie 2.

BIJLAGE 2
Bezoekschema

2 februari 2017	
19:00	intern overleg

3 februari 2017	
08:30–09:00	bezoek campus Hemelrijck
09:00–10:15	(verplaatsing naar campus Oude Luikerbaan) intern overleg en inkijken documenten
10:15–11:00	opleidingsverantwoordelijken
11:00–11:15	intern overleg
11:15–12:00	studenten
12:00–12:15	intern overleg
12:15–13:00	docenten
13:00–14:00	lunch
14:00–14:30	bezoek campus Oude Luikerbaan
14:30–15:15	werkveld en alumni
15:15–15:30	intern overleg
15:30–16:00	opleidingsverantwoordelijken
16:00–16:30	vrij spreekuur
16:30–18:00	voorbereiding mondelinge rapportering
18:00	mondelinge rapportering